

emcdda.europa.eu

NARKOTIKAS EIROPĀ – FAKTI UN SKAITĻI

2006. gada ziņojums par situāciju narkomānijas problēmas jomā Eiropā
un 2006. gada Statistikas biļetens
Embargo: 11H00 CET – 23.11.2006

Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centrs (EMCDDA) sniedz ‘faktu un skaitļu’ kopsavilkumu no sava:

2006. gada ziņojuma par situāciju narkomānijas problēmas jomā Eiropā
<http://annualreport.emcdda.europa.eu>

un

2006. gada Statistikas biļetena
<http://stats06.emcdda.europa.eu>

Lūdzu iegaumējiet, ka šis teksts ir tikai atsauces materiāls, un tas ir jālieto kopā ar *gada ziņojumu* un *Statistikas biļetena* attiecīgo iedaļu, kurā ir sniegta detalizētāka, no konteksta izrietoša informācija, kā arī metodoloģiskas piezīmes un brīdinājumi.

Šajā ziņojumā ietvertie statistikas dati attiecas uz 2004. gadu (vai pēdējo gadu, par kuru pieejami dati). Informācija ir apkopota no citu aģentūru un iestāžu pārskatiem. Pilnu informāciju par izmantotajiem avotiem var atrast *gada ziņojumā* un *Statistikas biļetenā*.

Papildus informācijai par ilgtermiņa, pagājušā gada un pagājušā mēneša lietošanas izplatības rādītājiem saistībā ar narkotiku veidu un valsti, skatīt 2006. gada *Statistikas biļetena* GPS-1, GPS-3 un GPS-5 tabulas.

Kaņepes

- Kaņepes joprojām ir pasaulē visvairāk ražotā un tirgotā nelegālā augu izcelsmes narkotika un visvairāk konfiscētā narkotika Eiropā.
- Pamatojoties uz provizoriskiem datiem, kaņepju sveķu un kaņepju augu atsavināšanas gadījumu skaits ES līmenī 2004. gadā ir pieaudzis, bet abu kaņepju veidu kopējais atsavinātais daudzums lielākajā daļā ES valstu šajā gadā ir samazinājies (dažām valstīm vēl ir jāsniedz pārskati).
- Vidējā kaņepju sveķu un kaņepju augu mazumtirdzniecības cena lielākajā daļā ES valstu laikposmā no 1999. līdz 2004. gadam ir kritusies.
- Valstu informācija liecina, ka vidējais THC daudzums mazumtirdzniecībā nonākušajos kaņepju sveķos 2004. gadā ir svārstījies no mazāk nekā 1 % līdz 17 %, bet kaņepju augos tas ir bijis no 0,6 % līdz 18 % (lielākais procentu daudzums galvenokārt attiecas uz kaņepju augiem, kas audzēti mākslīgi uzlabotos apstākļos ES).
- Ir aprēķināts, ka ES, Bulgārijā, Rumānijā un Norvēģijā pieaugušo iedzīvotāju vidū (15–64 gadu vecumā):
 - 65 miljoni jeb 20 % pieaugušo iedzīvotāju vismaz vienreiz ir lietojuši kaņepes (lietošana dzīves laikā);
 - 22,5 miljoni jeb 7 % pieaugušo iedzīvotāju tās ir lietojuši pagājušajā gadā (nesena lietošana);
 - 12 miljoni jeb 4 % pieaugušo iedzīvotāju tās ir lietojuši pagājušajā mēnesī (pašreizēja lietošana);
 - 3 miljoni jeb apmēram 1 % pieaugušo iedzīvotāju tās lieto katru vai gandrīz katru dienu (intensīva lietošana).
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 2 %–31 % Eiropas pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši kaņepes, lielākā daļa valstu ziņo par izplatības rādītājiem no 10 % līdz 20 %.
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 1 %–11 % Eiropas pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši kaņepes pagājušajā gadā, lielākā daļa valstu ziņo par izplatības rādītājiem no 3% līdz 8%.
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0,5 %–8 % Eiropas pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši kaņepes pagājušajā mēnesī.
- Kaņepju lietošanu par galveno narkotikas problēmu uzskata 15 % iedzīvotāju, kas vēlas ārstēties no narkotikas problēmām Eiropā, un 27 % iedzīvotāju, kas vēlas ārstēties pirmo reizi dzīvē, nosaucot to par pašu izplatītāko narkotiku pēc heroīna.

Kokaīns

- Pēc tirdzniecības apjoma visā pasaulē kokaīns ierindojas otrajā vietā aiz kaņepēm. UNODC ziņo, ka starp nelegālo kokas augu kultivētājiem pasaules līdere ir Kolumbija, kam seko Peru un Bolīvija. Aplēses liecina, ka kokaīna ražošana pasaulē 2004. gadā ir pieaugusi līdz 687 tonnām.
- Eiropā atsavinātais kokaīns lielākoties nonāk taisnā ceļā no Dienvidamerikas (pārsvarā no Kolumbijas) vai tiek ievests caur Centrālamerikas un Karību jūras valstīm, kaut arī Āfrikas daļas kļūst par arvien svarīgākiem punktiem, caur kuriem kokaīnu iaved Eiropā.
- Saskaņā ar aplēsēm 2004. gadā ES ir konfiscētas 74 tonnas kokaīna. Kokaīns lielākoties ir atsavināts Rietumeiropas valstīs. Pēdējos piecos gados Spānijā ir reģistrēta aptuveni puse no visiem atsavināšanas gadījumiem un konfiscēta apmēram puse no ES atrastā kokaīna.
- Saskaņā ar pagaidu datiem 2004. gadā atsavinātā kokaīna daudzums ir samazinājies. Kokaīna vidējā mazumtirdzniecības cena lielākajā daļā ES valstu laikposmā no 1999. līdz 2004. gadam ir kritusies.
- Ir aprēķināts, ka ES, Bulgārijā, Rumānijā un Norvēģijā pieaugušo iedzīvotāju vidū (15–64 gadu vecumā):
 - 10 miljoni jeb vairāk nekā 3 % pieaugušo iedzīvotāju kokaīnu lietojuši vismaz vienreiz (lietošana dzīves laikā);
 - 3,5 miljoni jeb 1 % pieaugušo iedzīvotāju to ir lietojuši pagājušajā gadā (nesena lietošana);
 - 1,5 miljoni jeb 0,5 % pieaugušo iedzīvotāju to ir lietojuši pagājušajā mēnesī (pašreizēja lietošana).
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0,4 %–6 % pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši kokaīnu.
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0,1%–3 % pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši kokaīnu pagājušajā gadā, lielākā daļa valstu ziņo par izplatības rādītājiem no 0,3% līdz 1,2%.
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0 %–1 % pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši kokaīnu pagājušajā mēnesī.
- Pēc heroīna un kaņepēm kokaīna lietošana ir visbiežākais ārstēšanās iemesls. Apmēram 8 % no visiem ārstniecības pieprasījumiem ir saistīti ar kokaīna lietošanu.
- Aptuveni 80 % no jaunajiem kokaīna pacientiem, kas uzsāk ārstēšanos ES, lieto kokaīna hidrochlorīdu (kokaīna pulveri), bet 20% lieto kreka kokaīnu.

Amfetamīni: amfetamīns un metamfetamīns

- Amfetamīnu pasaulē joprojām visvairāk ražo un nelegāli tirgo Rietumeiropā un Centrāleiropā, bet metamfetamīna lietošana un ražošana galvenokārt ir ierobežota uz konkrētām valstīm.
- Eiropā metamfetamīnu ražo galvenokārt Čehijā, kur tā nelegālā ražošana ar vietējo nosaukumu „pervitīns” turpinās kopš 80. gadu vidus. Tomēr 2004. gadā par metamfetamīna izgatavošanu ir informējušas arī Slovākija un Bulgārija.
- No 2004. gadā pasaulē atsavinātajām 6 tonnām amfetamīna gandrīz 97 % ir atsavināti Eiropā, lielākoties Rietumeiropā, Centrāleiropā un Dienvidaustrumeiropā. Pasaulē 2004. gadā ir konfiscētas 11 tonnas metamfetamīna, no tām 59 % ir konfiscēti Austrumāzijā, Dienvidaustrumāzijā un 37 % Ziemeļamerikā.
- Kopš 1999. gada ES līmenī ir audzis gan kopējais amfetamīna atsavināšanas gadījumu skaits, gan atsavinātais daudzums.
- Ir aprēķināts, ka ES, Bulgārijā, Rumānijā un Norvēģijā pieaugušo iedzīvotāju vidū (15–64 gadu vecumā):
 - 10 miljoni jeb 3 % pieaugušo iedzīvotāju amfetamīnu ir lietojuši vismaz vienreiz (lietošana dzīves laikā);
 - 2 miljoni jeb 0,6 % pieaugušo iedzīvotāju to ir mēģinājuši lietot pagājušajā gadā (nesena lietošana);
 - 900 000 miljoni jeb 0,3 % pieaugušo iedzīvotāju to ir mēģinājuši lietot pagājušajā mēnesī (pašreizēja lietošana).
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0,1 %– 6 % pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši amfetamīnu.
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0 %–1,4 % pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši amfetamīnu pagājušajā gadā, lielākā daļa valstu ziņo par izplatības rādītājiem, kas svārstās no 0,2% līdz 1,1%.
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0 %–0.5 % pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši amfetamīnu pagājušajā mēnesī.

Ekstazī

- Pasaulē Eiropa vēl arvien ir galvenais ekstazī ražošanas centrs, lai gan pēdējos gados ražošana ir izplatījusies arī uz citām pasaules daļām, jo īpaši uz Ziemeļameriku, un Austrumāziju un Dienvidaustrumāziju.
- Ekstazī tirdzniecība joprojām visvairāk ir koncentrēta Rietumeiropā, lai gan pēdējos gados tāpat kā ražošana, arī tirdzniecība ir izplatījusies visā pasaulē. No pasaulē 2004. gadā atsavinātajām 8,5 tonnām ekstazī, 50 % ir konfiscēti Rietumeiropā un Centrāleiropā, 23 % Ziemeļamerikā un 16 % Okeānijā. 2004. gadā ES ir atsavināti apmēram 28,3 miljoni ekstazī tablešu. Gan kopējais ekstazī atsavināšanas gadījumu skaits, gan atsavinātais daudzums pieaug.
- Laikposmā no 1999. līdz 2004. gadam ekstazī vidējā mazumtirdzniecības cena lielākajā daļā ziņojumā aplūkoto valstu ir kritusies.

- Kopumā lielākajā daļā tablešu, kas Eiropā ir pārdotas kā ekstazī, vienīgā konstatētā psihoaktīvā viela ir MDMA vai kāda līdzīga ekstazī viela (MDEA, MDA).
- Ir aprēķināts, ka ES, Bulgārijā, Rumānijā un Norvēģijā pieaugušo iedzīvotāju vidū (15–64 gadu vecumā):
 - 8,5 miljoni jeb 2,6 % pieaugušo iedzīvotāju vismaz vienreiz ir lietojuši ekstazī (lietošana dzīves laikā);
 - 3 miljoni jeb 1 % pieaugušo iedzīvotāju to ir lietojuši pagājušajā gadā (nesena lietošana);
 - 1 miljoni 0,3 % pieaugušo iedzīvotāju to ir lietojuši pagājušajā mēnesī (pašreizēja lietošana).
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0,2 % līdz 7 % pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši ekstazī.
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0 %–1,4 % pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši ekstazī pagājušajā gadā, lielākā daļa valstu ziņo par izplatības rādītājiem, kas svārstās no 0,3% līdz 1,5%.
- Atkarībā no apsekotajām valstīm, 0 %–1 % pieaugušo iedzīvotāju ir lietojuši ekstazī pagājušajā mēnesī.
- Jaunāko iedzīvotāju vidū (15–24 gadus vecuma grupā) aprēķinātie pagājušā gada lietošanas rādītāji svārstās no 0,3 % līdz 12 %.
- Ekstazī reti ir minēts kā iemesls narkotiku terapijas uzsākšanai Eiropā.

Halucinogēnās vielas

- LSD ilgtermiņa lietošanas izplatības rādītāji pieaugušo iedzīvotāju vidū (15–64 gadu vecumā) svārstās no 0,4 % līdz 2 %.
- Aptaujas skolēnu vidū (15–16 gadu vecuma grupā) liecina, ka halucinogēno sēņu lietošanas izplatības rādītāji ES ir ievērojami zemāki nekā kaņepju lietošanas rādītāji, bet vienādi ar ekstazī lietošanas rādītājiem. Halucinogēno sēņu un ekstazī ilgtermiņa lietošanas rādītāji svārstās no mazāk nekā 1 % līdz 8 %, kaut gan visbiežāk izplatības rādītāji svārstās no 1 % līdz 3 %. Halucinogēno sēņu lietošanai parasti ir eksperimentāla daba, regulāra vai turpmāka lietošana ir relatīvi reta.
- Skolu audzēkņu vidū (15–16 gadu vecumā) halucinogēno sēņu ilgtermiņa lietošanas izplatības rādītāji pārsniedz ekstazī ilgtermiņa lietošanas izplatības rādītājus Beļģijā, Vācijā un Francijā.

Heroīna un problemātisko narkotiku lietošana

- Heroīnu, ko lieto Eiropā, pārsvarā izgatavo Afganistānā, kas joprojām ir nelikumīgā opija piegāžu pasaules līdere. 2005. gadā Afganistānā ir saražoti 89 % no visa pasaules nelegālā opija. UNODC ziņo, ka 2004. gadā pasaulē ir atsavinātas 59,2 tonnas heroīna — 50 % Āzijā un 40 % Eiropā.
- Gan kopējais heroīna atsavināšanas gadījumu skaits, gan atsavinātais daudzums 2004. gadā ir pieaudzis. Eiropas daļa heroīna atsavināšanā vispasaules mērogā pieaug, galvenokārt pateicoties konfiskāciju pieaugumam Dienvidaustrumeiropas valstīs, it īpaši Turcijā.
- Vidējā mazumtirdzniecības cena par heroīnu lielākajā daļā ES valstu laikposmā no 1999. līdz 2004. gadam ir kritusies.
- Daudzās valstīs opioīdi (galvenokārt heroīns) joprojām ir galvenā narkotika, no kuras atkarības pacienti vēlas ārstēties, meklējot medicīnisku palīdzību. No visiem 2004. gadā reģistrētajiem narkotiku terapijas pieprasījumiem apmēram 60 % pieprasījumu kā galvenā narkotika ir minēti opioīdi (papildu informācijai skatiet 2006. gada *Statistikas biļetena* TDI-2, TDI-19 un TDI-26 tabulas).
- Laikposmā no 1999. līdz 2004. gadam ar heroīnu saistītu jaunu ārstniecības pieprasījumu procentuālā daļa ir samazinājusies no pāri par 60 % līdz 40 %, bet ar kokaīna un kaņepju lietošanas problēmām saistītu ārstniecības pieprasījumu skaits ir pieaudzis.
- Gandrīz puse no heroīna lietotājiem, kas vēlas ārstēties, ir vecāki par 30 gadiem. Mazāk nekā 7 % opioīdu lietotāju, kas pirmo reizi griežas pēc palīdzības, ir jaunāki par 20 gadiem.
- Pēdējie pieejamie dati (2003.) liecina, ka vairāk nekā pusmiljons opioīdu lietotāju Eiropā saņem aizvietošajterapiju.
- Metadons ir Eiropas visbiežāk izrakstītā narkotika opioīda atkarības ārstēšanai (galvenokārt heroīna). Apmēram 80 % lietotāju aizvietošajterapijā saņem metadonu. 20 % no aizvietošajterapijas lietotājiem tagad saņem arī buprenorfīnu, kas kopš 90. gadiem farmakoloģijā kļūst aizvien populārāks.
- Aprēķini liecina, ka pašlaik ES ir 1,7 miljoni problemātisku narkotiku lietotāju (galvenokārt heroīna lietotāji) un saskaņā ar aplēsēm laikposmā no 2000. līdz 2004. gadam uz katrām 1000 iedzīvotājiem vecumā no 15–64 gadiem ir bijuši 1 līdz 8 problemātiski opioīdu lietotāji. (Papildu informācijai skatiet 2006. gada *Statistikas biļetena* PDU-2, un PDU-3 tabulas).
- Pēdējie dati liecina, ka ik gadu narkotikas izraisa gandrīz 7000 pēkšņu nāves gadījumu, turklāt apmēram 70 % no šiem gadījumiem izraisa opioīdi. (Papildu informācijai skatiet 2006. gada *Statistikas biļetena* DRD-1 un DRD-2 tabulas).